

Fredagskronikken

Ola Kvaløy, dekan og professor i samfunnsøkonomi, Handelshøgskolen ved Universitetet i Stavanger

Gøril Bjerkan Alexander Cappelen Bård Harstad Ola Kvaløy Katrine Løken Simen Markussen Mari Rege Karen H. Ulteit-Moe

Ola Kvaløy Bokbransjen bør lære av musikkbransjen

Et mer liberalt bokmarked som ligner på musikkmarkedet vil kunne øke litteraturinteressen og være god samfunnsøkonomi.

● **Gleden over festivalsommeren** formidles mer intenst enn på lenge. Det skyldes ikke bare to år med pandemi og konserttørke, men også at hver og en av oss lytter mer til musikk enn noen gang. Musikken er overalt, hele tiden. Like naturlig som vannet i bekken, like nødvendig som strømmen fra nettet.

For musikken strømmes konstant. Milliarder av avspillinger finner øregangene årlig. Inntektene fra musikk har aldri vært større enn i 2021. Det skyldes i første rekke strømming, men salget av fysiske formater som vinyl og cd øker faktisk også.

Vi kan ikke si det samme om bøkene. Vi leser mindre, og boksalget står på stedet hvil. Nå synes nye muligheter gjennom lyd-bøker, e-bøker og strømmtjenester som Storytel og Fabel. Men snarere enn å omfavne disse mulighetene, synes bransjen å famle. Det varsels en ny boklov med nye reguleringer. Ikke sjelden henviser man til musikkbransjen som skrekkeksmpelet – det som ikke må skje med bøkene.

Sist ut er min gode samfunnsøkonomi-kollega Helle Stensbak. I en ellers interessant kronikk, skriver hun i Aftenposten 4. juli at bokbransjen er på vei inn i en økonomisk felle som kan minne om den musikkbransjen har opplevd – hvor ting har gått «til helvete, om man ser det fra kunstnerens sted».

Men har det nå det? Den jevne artist og musiker har aldri tjent godt. Det gjør hen heller ikke nå. Likevel gis det ut mer musikk enn noen gang, og nedgangen i inntekt fra innspilt musikk kompenseres med vekst i livemarkedet.

Skal vi tro budskapet i Rockonomics, den svært leseverdige boken til avdøde Princeton-økonom Alan Krueger, har musikkbransjens gjenatte innovasjoner endt opp med å tjene bransjen bra. I hvert fall når det gjelder innflytelse og utbredelse, men delvis også når det gjelder inntekter.

↑ Bokbransjen bør se med positiv interesse på hva som skjer i musikkindustrien når den nå rigger seg for en ny tid, skriver Ola Kvaløy. Foto: Ijubaphoto/Getty Images

Det viktigste vi kan lære fra strømmerevolusjonen er at kaken, altså de samlede inntektene, vokser. Tilbudet av musikk vokser også, og det er ingen tegn til at kvaliteten går ned. Dette kommer oss lyttere til gode.

Strømmeplattformene er også effektive formidlere av ny musikk, gjennom spillelister og sosiale medie-funksjoner. Til tross for den enorme mengden musikk som gis ut, kan det være lettere å orientere seg i dag enn da vi var prisgitt den lokale platepusheren.

Bokbransjen bør derfor se med positiv interesse på hva som skjer i musikkindustrien når den nå rigger seg for en ny tid.

Likhetene er åpenbare. Som med musikken skaper bøkene verdi og glede for mange, utover den enkeltes private betalingsvilje. Dette skaper en rolle for politikk, men ikke nødvendigvis gjennom prisreguleringer i sluttmarkedet slik bokbransjen (les: de gamle forlagene) insisterer på.

Hovedutfordringen ligger i arbeidsmarkedet. Kulturprodusentene får ikke godt nok betalt og tilbudet, eller mangfoldet i tilbudet, kan bli for lite. Dette kan man bøte på direkte gjennom stipendier og andre støtteordninger til kulturprodusentene, som forfatterne og musikerne.

Når tilbudsproblemet ikke synes å manifestere seg i musikken, kan dette ha å gjøre med musikkens helt spesielle tiltrekningskraft på mennesker som ønsker å uttrykke seg kunstnerisk. Musikk er magi, og lidenskapen kan synes å trumfe behovet for inntekter. Musikk er også en sosial aktivitet. Den utøves sammen med andre og skaper fellesskap og vennskap.

Litteraturen, om enn så magisk, krever en annen type ensom konsentrasjon fra produsentene. Sjansen er sannsynligvis større her for at vi går glipp av stor kunst hvis produsentene ikke får tilstrekkelig betalt. Litteraturen har heller ikke det samme livemarkedet som musikken. Man

blir ikke rik av bokturner.

Like fullt bør bokbransjen se til musikkbransjen for å lære mer om tilgjengelighet og interesse. Strømmtjenestene er på mange måter en velsignelse for musikere og artister som aller mest ønsker å bli hørt. Man trenger ikke overbevise platedirektører eller bekymre seg for små opplag og krøkkete distribusjon. Musikken er tilgjengelig over alt, enten man heter Paul McCartney eller Ola Kvaløy.

Kanskje er det dette anarkiet de gamle forlagene er redd for. At det blir altfor mange dårlige og billige bøker der ute, og at man mister et system for identifisering av kvalitet.

Jeg tror denne frykten er overdrevet. Som med musikk utgitt på renommerte plateselskap eller anbefalt av ledende spillelistekuratorer blir man ekstra oppmerksom på litteratur som pushes av anerkjente forlag.

Et mer liberalt bokmarked som ligner på musikkmarkedet vil sannsynligvis øke litteraturinteressen og være god samfunnsøkonomi. De samfunnsøkonomiske gevinstene bør komme forfatterne til gode gjennom mer omfattende støtteordninger.

→ *Kronikkforfatteren har selv musikk ute på strømmtjenestene.*

→ Mer debatt side 28-31

Ikke sjelden henviser man til musikkbransjen som skrekkeksmpelet – det som ikke må skje med bøkene

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen
Telefon: 22 00 10 59
Sentralbord: 22 00 10 00
Epost: debatt@dn.no

Hovedinnlegg/kronikk:
Inntil 4500 tegn med mellomrom
Underinnlegg/replikk:
Inntil 1500 tegn med mellomrom
Løgg ved portrettfoto

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.